

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Beg industrije

Zakaj se seli industrija iz Slovenije v južne kraje?

Župan mesta Ljubljane se trudi pojasniti, zakaj Ljubljana s svojo okolico industrijsko propada t. j., zakaj se industrija v tem mestu ne naseli odtodno. Znan je, da beg industrije v južne kraje države opazamo tudi v drugih krajih Slovenije. Mnoge preselitve so se že izvršile, nekatere se obetajo. Ljubljanski župan navaja, da vzrok ne leži v predragem električnem toku za industrijske sorhe, temveč v raznih drugih udobnostih, ki jih imajo industrije v središču države. Te udobnosti se izražajo v prvi vrsti v manjših javnih davščinah in pa tudi v manjši strogoosti pri izvajanju socialno-zaščitne zakonodaje. Ni dvoma, da kapitalist ne pozna sentimentalnosti in da bo svojo industrijo ustanovil tam, kjer mu kalkulacijski račun obetajo največje dobičke. Pri kalkulaciji pa seveda javne davščine igrajo zelo veliko vlogo. Nesporno je, da bodo suhoparnim kapitalističnim instinktom sledila zlasti nenacionalna podjetja, ki dejansko ne poznajo oziroma, ne na levo ne na desno. Mi moramo podčrtati, da se nam zdi, da

je glavni vzrok bega iz Slovenije v pomanjkanju vsakega smisla za socialno-gospodarske potrebe Slovenije in naših slovenskih mest. Tuji kapitalist gleda samo na dobiček in na ničesar drugega. Prepričani smo, da bi naši nacionalni ljudje, ako bi imeli kapital na razpolago s svojimi podjetji vzdržali tudi v Sloveniji, zadovoljili bi se z manjšim dobičkom. Na domači zemlji bi jih držala ljubezen do zemlje, do domačega ljudstva in do potreb slovenskega gospodarstva. Trdimo, da ima beg industrije iz Slovenije bolj psihološki značaj, kot materijalističen. Našemu slovenskemu človeku se mora omogočiti, da ustanovi industrijo. Dodati pa hočemo, da tzv. brezsrčnost podjetnikov na jugu ni tako strašna, kot skušajo nekateri to podčrtavati. Vidimo, da je povprečna zavarovana mezda v južnih predelih večja kot v Sloveniji, plačilo socialno-zavarovalnih premij ni slabše kot je v Sloveniji, torej izkoriščanje delavstva ne more biti tista mikavna točka, ki industrijo vabi iz Slovenije.

Glavo pokonci

Tudi na znotraj smo trdni in močni, kljub problemom, ki jih prinaša trenutno tok življenja

Težki, črni oblaki prekrivajo danes svet in nič dobrega se ne obeta iz njih zbežanemu človeštvu. Čudna, doslej še neslišana in povsem nova, obenem pa tudi nora gesla kriče iz tiska in iz radijskih zvočnikov; brez podlage in razumljive utemeljitve se postavljajo nemogoče zahteve, ki bi s svojim uresnitvenjem neizogibno morale postaviti ves svet in vse normalno življenje dobesedno na glavo. Po vsem svetu vre, zelo sumljivo vre...

Ko se zavedamo tega dejstva, čigar namerno prikrivanje ne more imeti za vse nas ničesar dobrohotnega in obče koristnega, pa se moramo istočasno nekoliko poglobiti sami vase in moramo v interesu tako nas samih, kakor tudi naših sosedov in ostalih narodov, javno pribiti stvarnost in krepkost položaja, v katerem se nahajamo in v katerem se hočemo tudi še v bodoče gibati brez posebne obzirnosti bodisi na levo, bodisi na desno.

Brez vsake domišljavosti in pretiravanja smemo trditi, da smo zdravi, močni in pogumni, pa naj pišejo o naših notranjih razmerah oziroma nesoglasjih škodoželjni ali sovražni listi v nenaklonjeni tujini, kar hočejo. Mi gledamo danes na vse dogodke okrog nas docela mirno, s čimer pa nočemo trditi, da se nas prav nič ne tičejo in da bomo

ostali na njihovem izteku absolutno nezainteresirani. Vemo, da nismo nikomur sovražni in da ne hlepimo po ničem tujem; vemo pa tudi, da ne bomo nikomur prostovoljno dali ničesar svojega in da se tudi najmanjšemu delcu, ki je naša lastnina od pamtiveka in po vseh božjih ter človeških postavah, ne bomo nikdar odrekli. Naš položaj v mednarodnem svetu je trden, trden pa je tudi na znotraj kljub vsem vprašanjem in problemom, ki jih trenutno prinaša s seboj tok življenja. Kdor si obeta kaj iz dozdnevne notranje razcepljenosti v naši državi, se bridko vara in bo ostal globoko razočaran v vsakem pogledu. Zavestno lahko trdimo, da smo notranje, v srecu vsega pravega naroda in ne po neodgovornih posameznikovih sodeč, enodušni in bratovsko povezani daleč bolj, kakor pa smo bili kdaj poprej. In prav zato bo naš narod izpregovoril o pravem času ono potrebno in vsestransko umestno, resno in odločno besedo, kakor jo bo terjal od njega zgodovinski trenutek in stvarna življenjska potreba odtodno razmere, v katere polagoma, pa neizbežno prihajamo. Zavedajoč se tega zaupamo vase, v svojo moč, v svoje zdravje in v svojo čvrsto mladino, ki je naša bodočnost in rešitev.

Naše služkinje

Čas je, da naša zakonodajna oblast tudi problem zaščite služkinj uredi na človeka dostojni način

Slovensko vas vsi poznamo. To vas označuje dejstvo, da v njej v znatni večini prebivajo kajzarji in mali kmečki posestniki. Srednjih ali večjih kmetov je po naših vaseh zelo malo. Kar 18.000 kmetških posestnikov ima komaj do pol hektarja zemlje. Take kmečke hiše so oblagodarjene z velikim številom otrok, ki pod domačim krovom ne najdejo vsakdanjega kruha. Otroci se razidejo na vse strani, v bližnje tovarne, v bližnje in daljne gozdove, zaposleni so pri javnih delih, mnogo mesecev v letu pa so brezposelni. Dekleta iz takih hiš pa navadno zapuste domačo vas ter gredo za kruhom po svetu. Slovenska dekleta predstavljajo najjačji izseljenski zbor našega življa, ki se leto za letom ponavlja. Ni ugotovljeno, koliko slovenskih deklet je zaposleno v jugoslovanskih gospodinjstvih, koliko deklet služi kot sobarice ali kuharice v jugoslovanskih hotelih in restavracijah, ni ugotovljeno, koliko naših deklet služi svoj trdi kruh v najrazličnejših drugih poklicih izven slovenske domovine. Te številke bi bile zelo zanimive in bi v marsičem s svetlejšo lučjo posvetile na socialne prilike v naši slovenski domovini.

Ta slovenska dekleta so odtrgana od doma, od svoje rojstne hiše in vasi, od znancev in prijateljev in morajo živeti v okolju, ki jim ni domač, v krajih, ki so jim po klimi in po običajih tuji. Sčasom jim ostane o domači vasi ohranjena samo še domovinska pravica, same pa v občini postanejo nepoznane. Edino domovinska pravica jih še veže na dom in jim daje pravico na papirju za preskrbo v starih letih iz naslova ubožnega prava. Druga slovenska dekleta, ki ostanejo vsaj v domači občini ali v ožji domovini, se omože, ustvarijo družino, ustvarijo si nov dom, ostanejo povezane z domačim slovenskim življenjem, njih duševno razpoloženje ostane sveže in veselo, ker žive pod žarki domačega sonca, v družbi domačih znancev in prijateljev. Služkinje v mestih in v krajih daleč izven rojstne vasi žive vse drugo življenje, ki je obdano od nešteto nevarnosti za dušno in telesno zdravje in napredek. Dekleta ne najdejo pravega duševnega stika s svojo okolico, z ljudmi tujih navad in običajev, z mrkimi in mrzlimi srci in dušami, ves dan od jutra do noči opravljajo svoja težka dela med štirimi stenami, žive skoraj samostansko življenje. Nedelja popoldan jih za kratek čas izvabi ven v mesto v dobro, zelo pogosto pa tudi v slabo družbo. Dekleta ostanejo v pretežni večini samice, ki so zgubile vsak stik z domom. Njih usoda je izročena tujim ljudem. V domači hiši se sčasom razmere popolnoma spremenijo, v hiši gospodari nov gospodar, pride nova gospodinja, nov rod vstaja v hiši, za slovensko dekle, ki je šla v svet, v tej hiši ni več prostora niti za obiske, niti za oddih, kaj šele za stara leta ali za dneve boleznij.

Zbor slovenskih služkinj, ki v mestih in trgih tako dostojno reprezentira slovensko ime, je socialno slabo zaščiten. Vsa novejša socialna zakonodaja gre mimo tega stanu ročnega delavstva. Za služkinje ne velja zakon o zaščiti delavcev. Zanje velja samo še zastareli poselski red. Praksa nam kaže, da služkinje, sobarice, natakarice zgodaj zdravstveno opešajo, da zgodaj zapadejo raznim boleznim in zgodaj postanejo nesposobne za delo. Malokatera ima prihranke, ki naj ji omogočajo preživljanje, malokatera ima še svoj rojstni dom, malokatera sorodnike ali znanca, ki bi jo vzeli v urah bridkosti pod streho. Te osebe bi morale biti zlasti za primer starosti in onemoglosti zadostno zavarovane. Je pa ravno nasprotno. Služkinje so nezadostno zavarovane za primer boleznij, starosti in onemoglosti, tako da dajatve v teh zavarovalnih primerih niti približno ne zadoščajo za skromno preživljanje. Uboge služkinje so tako rekoč vržene na cesto, ako nimajo sreče, da se jih usmilijo dobra gospodinja.

Čas je, da naša zakonodajna oblast tudi problem zaščite služkinj uredi na človeka dostojen način. Na tem vprašanju smo posebno zainteresirani mi Slovenci, kajti naš življenjski tvorci večino v tem stanu ročnega delavstva. Ne pomagajo kolodvorski misijoni, ne pomagajo domovi, v katerih najdejo služkinje začasno streho, ne pomagajo dobra volja, dekleta se bodo zgubljala v nemoralnem močvirju, ako jih pred tem prepodom ne bo zaščitila solidna socialno-zaščitna zakonodaja. Mislamo, da je problem skrajno pereč in nujne rešitve bolj potreben kakor drugi viseči problemi.

—ec.

Narodni delavci!

Meseca maja se vrše volitve obratnih zaupnikov! Volite kandidate, ki jih je postavila NSZ! Agitirajte, da bo naša zmaga čim večja! Pokažimo, da smo za svobodo strokovnega pokreta in da hočemo imeti zaupnike, ki bodo resnično varovali delavske interese v obratih.

Naše občine

Normalizacija političnih razmer ne more biti brez novega, modernega občinskega zakona

Kadar govorimo pri nas o normalizaciji političnih razmer, pozabljamo na vprašanje naših občin. Zahtevana in sprejeta so bila pooblastila za spremembo zakona o tisku, zakona o zborovanjih in zakona za volitve narodnih poslancev. Nikdar se pa niso zahtevala pooblastila za spremembo zakona o občinah.

Imamo dva zakona, ki urejata vprašanje občin, in sicer zakon o občinah (iz leta 1933.) in zakon o mestnih občinah (iz leta 1934.).

V zakonu o občinah je predpisan volilni sistem, katerega osnovna posebnost je: javno glasovanje in način, kako se ugotovi volilni rezultat. Lista, ki je dobila največ glasov, dobi dve tretjini mandatov, dočim se ostali mandati razdele po D'Ontovem sistemu. Pri razdelitvi preostale tretjine mandatov sodeluje tudi najmočnejša lista, če je dobila pri volitvah absolutno večino glasov. S tem načinom razdelitve mandatov se je večinsko listo prekomerno upoštevalo in odvzelo manjšinskim listam možnost, da so v občinskih zastopih svoji moči primerno zastopane.

Tudi zakon o mestnih občinah predpisuje javno glasovanje. Poleg tega ima pa zakon o mestnih občinah še to posebnost, da se v mestnih občinah volita le dve tretjini občinskih odbornikov, dočim eno tretjino občinskih odbornikov imenuje državna oblast. Dve tretjini občinskih odbornikov se razdelita po D'Ontovem sistemu. Od razdelitve mandatov so pa izključene liste, ki niso dosegle količnika. Po obstoječem volilnem redu v mestnih občinah manjšine skoraj ne morejo biti zastopane, ker je absolutna večina zagotovljena večinski, odnosno imenovani skupini občinskih odbornikov. Po zakonu o mestnih občinah se do danes še nikdar niso vršile volitve in naj je zakon že tudi pet let v veljavi.

Po zakonu o občinah nadzorstvena oblast lahko ustavi sklepe občinskega odbora, katere smatra za kvarne občin državnim interesom. Tudi lahko nadzorstvena oblast razveljavi vse sklepe in odločbe občinskega predsednika. V zvezi s tem lahko nadzorstvena oblast razpusti občinski odbor. Proti tozadavnim odlokom ministrstva notranjih zadev ni pritožbe.

Na upravi občin je zainteresiran najširši krog občanov. Res je, da je redno občinsko delo mogoče le tam, kjer ima občinski odbor složno večino, ki prevzema za svoje delo polno odgovornost. Mora pa biti v občinskih odborih zastopana manjšina. Vsako delo mora biti kontrolirano. Konstruktivna manjšina lahko tudi iniciativno vpliva na občinsko gospodarstvo.

Na izključno politično, odnosno partizansko stališče se ne more postaviti nobena občinska uprava. Občinska uprava mora vedno varovati načelo nepristranosti in absolutne pravice. Takrat, ko je človek resnično potreben javne potrebe, jo mora dobiti in naj je politično ali kulturno opredeljen kakorkoli.

Normalizaciji političnih razmer pri nas bo zelo ustrezno, če dobimo za vse občine nov, modern zakon, ki mora biti predvsem v pogledu volilnega reda bistveno drugačen kakor je pa danes!

Uredba o invalidih

Izšla je dopolnilna uredba o invalidih, ki odpravlja mnoge dosedanje krivice

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal uredbo, s katero spreminja dosedanje uredbo o vojnih invalidih.

Po novi dopolnilni uredbi imajo invalidi pravico do brezplačnega zdravljenja in brezplačne podelitve protez in drugih ortopedskih sredstev. Nadalje se ločeni ženi umrlega invalida, če je zapustil otroke, ki so izročeni ločeni ženi v oskrbo, vrača zopet pravica do invalidske podpore.

Do 31. decembra 1959 se morajo prigrasiti osebe, ki so se prvič prigrasile za invalidnino ali pa ki so zaradi nepravočasne prijave ali iz drugih razlogov bile zavrjene po prejšnjih zakonih, da nimajo pravice do invalidske podpore. Dopolnilna invalidska uredba omogoča, da dobe še nadalje invalidnine vsi oni invalidi, ki so prejeli invalidnine na podlagi potrdil, ki so jim jih izdajala sodišča. Kakor znano, je ostalo še okrog 5000 oseb, ki niso dobivale invalidskih prejemkov po invalidskem zakonu iz leta 1929., temveč so jih prejeli na podlagi invalidskega zakona iz leta 1925. S sedanji do-

polnitvami je omogočeno vsem tem osebam, da bodo prejemale svoje dosedanje invalidske prejemke vse dotlej, dokler z odlokom invalidskega sodišča ne bodo prevedene na prejemke po invalidskem zakonu iz leta 1929. za čas od 1. januarja 1950 do 31. marca 1959, od 1. aprila 1959, nadalje pa po novi uredbi. Kolikor bodo ti novi prejemki večji od starih, se bo razlika izplačala za prejšnji čas. Kolikor bodo po novem prejemki manjši od prejšnjih, se razlika ne bo izplačala.

V zvezi z dopolnilno uredbi o invalidih so spremenjena tudi dosedanja določila glede sestave uprave invalidskega fonda in invalidskega sodišča. Minister za socialno politiko in narodno zdravje ima pravico, da zahteva ponovno razpravo proti vsem onim, ki so zagrešili materielno kršitev zakona. Invalidske ustanove in zavodi se izločijo iz lastnine invalidskega fonda in se položaj teh zavodov in ustanov vrača v prejšnje stanje.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje bo izdal več pravilnikov, ki urejajo izvrševanje dopolnilne uredbe o invalidih.

Razgled po svetu

Politični:

Poljski odgovor Nemčiji

Zmerno in državniško prevdarno je odgovoril Hitlerju poljski zunanji minister Beck, ki je povdaril, da je Poljska popolnoma svobodna pri izbiranju diplomatskih smernic in da je ni sile, ki bi lahko enostransko podredila Poljsko samo tej ali oni državi. Poljska do Hitlerjevega govora ni vedela, da bi bila Nemčija pripravljena za 25 let jamčiti poljske meje, ako bi Poljska pristala na vključitev Gdanska v tretji rajh in dovolila cestne in železniške zveze med Vzhodno Prusijo in ostalo Nemčijo preko koridorja. Beck je odklonil vsako enostransko rešitev glede Gdanskega in izključil prehod preko Poljske, ker ozemlje, ki se v zvezi s tem imenuje koridor, je del poljske zemlje. Poljska nikdar ne bo pristala, da bi se kršilo njeno suverenost. Poljska je za mirno rešitev spora in je pripravljena, razgovarjati se, če je treba tudi z Nemčijo. Ves svet je pričakoval, da bo Beck na nemško protipoljsko propagando ostro odgovoril. Ta pričakovanja se pa niso izpolnila. Beckov govor je bil umerjen in ni še bolj kompliciral mednarodni položaj.

— Sprememba v vodstvu ruske zunanje politike. Nepričakovano je odstopil ruski zunanji minister Litvinov. Vodstvo ruske politike je sedaj v rokah Molotova. Nasprotniki Rusije trdijo, da je Litvinov zato odstopil, ker je hotel Rusijo preveč angažirati v Evropi. Nasprotniki Rusije nadalje trdijo, da je v Rusiji zmoglo stališče kominterne, ki si želi vojne v Evropi, ker upa, da bi potem prišel čas za uresničitev njenih načrtov. Ta poročila pa ne bodo točna. Rusija se ne oddaljuje iz Evrope. Pogajanja med Anglijo in Rusijo se še nadalje vrše. Anglija predlaga Rusiji, da sklene z raznimi evropskimi državami dvostranske pogodbe in jim jamči nedotakljivost. Anglija bi pa potem sklenila z Rusijo slično pogodbo in ji jamčila nedotakljivost njenega ozemlja. Anglija bi se celo zadovoljila samo z enostransko obljubo pomoči Rusije v korist Poljske, Rumunije in baltičskih držav.

— Sovjetsko-turška vojaška zveza. Istočasno, ko je bila podpisana vojaška zveza med Nemčijo in Italijo, je sovjetska Rusija podpisala v Ankari vojaški sporazum s Turčijo. Namen je pritegniti k sporazumu še Rumunijo in Bolgarijo. Obeta se tudi sredozemski sporazum med Anglijo, Francijo in Turčijo. Vedno bolj se kažejo rezultati diplomatskih prizadevanj v Evropi, da se med silami ustvari zveza, ki naj pokažejo točno opredelitev posameznih držav. Čim močnejše in enotnejše zveze držav si bodo stale nasproti, tembolj se oddaljujemo vojaškemu konfliktu.

— Vojaška zveza med Nemčijo in Italijo. V odgovor na angleško obkoljevalno politiko sta Nemčija in Italija sklenili vojaško zvezo «v prepričanju, da bosta s tem na učinkovit način prispevali k zagotovitvi reda in miru v Evropi», kakor pravi uradno poročilo. Angleško časopisje je mišljenja, da je italijansko-nemška zveza davno zaželjeni uspeh politike obeh držav in ako se Italiji ne posreči, da se poljsko-nemško vprašanje ne reši potom pogajanj, da nemško-italijanska zveza ni prinesla ničesar novega, ampak je le potrdila dejansko obstoječe stanje.

— Italijanski kralj in cesar Viktor Emanuel III. obišče službeno Berlin dne 28. maja 1939.

— Papež predlaga konferenco Anglije, Francije, Italije, Poljske in Nemčije, na kateri bi se mirno rešilo vprašanje o Gdanku.

Socialno - gospodarski:

Delavska šola

Bolgarska delavska zveza je s pomočjo ministrstva za trgovino, industrijo in delo ustanovila višjo delavsko šolo, ki naj bi delavce usposobila za vodstvo strokovnih organizacij in za propagando delavskih vprašanj. V šoli se bo predavalo o delavski zakonodaji, o zgodovini delavskega pokreta, o zgodovini finančnih in gospodarskih vprašanj, o strokovnem pokretu in njegovi organizaciji, o govorništvu, o združništvu in še o drugih predmetih, ki zanimajo delavstvo. Predavali bodo vsenčiliški profesorji, ugledni javni delavci, sociologi, pravniki in osebe, ki poznajo delavski pokret. V delavsko šolo se bodo poslali najprej tajniki delavskih sindikatov in izbrani, inteligentni delavci iz strokovnih organizacij.

— Zaščita mladine. V Švici je stopil v veljavo zvezni zakon, ki na novo ureja predpise o zaščiti mladostnih delavcev. V tem zakonu je starostna doba zvišana od 14 na 15 let, ki dopušča sprejem mladostnih delavcev v industrijo ali trgovino.

— Nov odvetniški red v Poljski. — Poljska je s posebnim zakonom spremenila stanovski red za odvetnike. Posebno zanimiva novost je v tem, ker more ministrstvo za pravde za posamezne sodne okraje število odvetnikov omejiti na predpisano število. Ta določba je gotovo zelo dalekosežna in ima svoj pomen posebno v tem, ker onemogoča prehudo konkurenco med odvetniki in s tem preprečuje nemožno izkoriščanje klijentele. Novi zakon je odvetnikom prepovedal udeležbo pri industrijskih, trgovskih in bančnih in drugih denarnih podjetjih. Tudi preselitev odvetnika v drug kraj je dopustna samo s pristankom odvetniške zbornice. Ti predpisi imajo nedvomno tudi važno socialno tendenco.

— Tuberkuloza med učitelji. Kot znano ima Italija zelo moderen zakon o obveznem zavarovanju prebivalstva za slučaj obolenja na tuberkulozi. Najnovejši predpisi so obvezno zavarovanje razširili na vse učitelje. Letni prispevek znaša 36 lir, polovico od tega plača država, polovico zavarovanec. Svoje učitelja so zavarovani do 21. leta starosti.

— Zavarovanje stavbinskih delavcev. V Angliji so na podlagi posebnega zakona uredili zavarovanje stavbinskih delavcev za slučaj brezposelnosti vsled neugodnih vremenskih prilik, pri katerih so stavbena dela nemogoča. Zavarovanje se razteza na vso državo. Prispevke plačuje do polovice podjetnik, do polovice delavec. Podpora dobiva zavarovaneec za vsako uro, v kateri je bil vsled vremenskih neprilik brezposeln.

— Stanovanjski zakon za žide. V Nemčiji židje ne bodo smeli skupno stanovati z arijci. Židje bodo smeli stanovati izključno samo z židi skupaj. Židje, ki stanujejo v nežidovskih hišah, se morajo izseliti v židovske hiše tekom treh mesecev.

— Mednarodna zbirka delovno-pravne judikature. Mednarodni urad dela je izdal XII. zvezek «Mednarodne zbirke delovno-pravne judikature», ki obsega judikaturu Nemčije, Francije, Anglije, Italije in Ameriških zedinjenih držav. Ta zbirka prinaša zelo važno gradivo iz območja delovnega prava in bo zanimiva za vsakogar, ki se zanima za delovno pravo in socialno-politične probleme. Zbirka omogoča tudi vpogled v gospodarsko življenje posameznih držav na osnovi najnovejše socialne zakonodaje.

TEKOM TEDNA

Volitve

Meseca maja se vrše volitve obratnik zaupnikov. Govorilo se je, da bodo volitve do drugega leta odložene. Ostalo je pa le pri govoricah, ki se niso izkazale za točne. Dolžnost delavstva je, da se na volitve dobro pripravi. V vsakem obratu moramo postaviti kandidatno listo. Najboljši in najoglednejši delavci morajo kandidirati. Volitve morajo biti najresnejša, a obenem najodločnejša manifestacija za pravice delavstva. Volitve so tajne. Svoobodno se lahko delavci izjavijo za svoje kandidate. Nihče jim tega braniti ne more. Delavec štiti zakon. O vsaki zlorabi zakonitih predpisov nas takoj obvestite. Pri teh volitvah obratnih zaupnikov moramo tudi dokazati, da so se vrste narodnega delavstva pomnožile in da predstavljamo v strokovnem pokretu faktor, ki se ga nikjer in nikdar ne more prezreti. Po vesteh, ki jih dnevno dobivamo, je razpoloženje med našimi delavci najboljše. Posebno posvečajmo pažnjo obratom, kjer dosedaj delavstvo ni volilo obratnih zaupnikov. Nobenega večjega obrata ne sme biti, kjer bi delavci ne izvolili obratnih zaupnikov.

= Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta na vabilo italijanskega kralja in kraljice odpotovala v Rim. V spremstvu kneza se nahaja tudi zunanji minister Cincar-Marković. Inozemski tisk poudarja važnost vladarskega sestanka v Rimu.

= Vprašanje sporazuma. Pričakovalo se je, da se bo po zadnjem sestanku med ministrskim predsednikom Cvetkovićem in dr. Mačkom začel izvajati sporazum, ki je bil sklenjen v Zagrebu. Nekaj dni po zagrebških razgovorih je izšlo uradno poročilo, da se medsebojni predlogi o sporazumu proučavajo. Vestitve torej, da je bil v Zagrebu sklenjen dokončni sporazum, niso bile točne. Ugotovljeni so bili končni predlogi, ki se šele proučavajo. Na zborovanju Zveze slovenskih zadrug je izjavil predsednik senata dr. Korošec, da se je ob priliki pogajanj v Zagrebu posrečilo rešiti 90 do 95 odstotkov spornih vprašanj in da se bodo mogla rešiti tudi ostala neznatna vprašanja, ki so brezpomembna v primeri z že rešenimi glavnimi vprašanji.

= Umrl je zadet od srčne kapi g. Fric Noot, edini sin generalnega ravnatelja Kranjske industrijske družbe g. Karla Noota. Pokojni Fric Noot se je rodil leta 1907. na Javorniku, kjer je tudi umrl. Pokojnik je bil izredno simpatičen gospod, ki je imel veliko strokovnega znanja v železarski stroki. Fric Noot je bil pokopan na pokopališču na Koroški Beli. Pogreba se je udeležilo veliko delavstva, ki je odkritosrčno sočustvovalo s spoštovanim in priljubljenim g. generalnim direktorjem.

= Za prvega podstarešino SKJ je bil izvoljen dr. Belajčić. Kakor smo že poročali, je dosedanji prvi podstarešina E. Gangl podal ostavko na svoj položaj.

= Sokoli so odpotovali na turnejo v Paris in Varšavo. Pred turnejo se je vršilo v Mariboru izbirno tekmovanje z naslednjim rezultatom: Prvo mesto si je priboril s 57.95 točkami br. Merzlikin, drugo Forte s 57.20 toč-

kami, tretje in četrto z enakim številom točk Budja in Grile, vsak 56.40, peto mesto Pristov s 56.25, šesto Primožič s 55.25, sedmo Bela s 54.90, osmo Mihočinovič s 54.70, deveto inž. Ivančević, deseto Stergar, enajsto Kujundžič, dvanajsto pa Gregorka.

= O vlogi žene v gospodarskem življenju je v Zagrebu predaval znani gospodarski strokovnjak dr. Bičanić in ugotovil, da je v državi okrog 2.2 mil. žena, ki se preživljajo s samostojnim poklicem. Na Hrvaškem in v Slavoniji je bilo v predvojni dobi 50 tisoč kmečkih domačij ter okrog 8000 obrti in trgovin, ki so jih vodile žene. Danes je na Hrvaškem pod ženskim vodstvom 65 tisoč domačij. Na vsakih 5 kmečkih domačij pride en ženski gospodar. Verjetno je, da imajo tudi v Sloveniji žene tako odličen delež pri gospodarskem udejstvovanju. Zato bi bilo prav, da bi žene tudi v javnem udejstvovanju igrale pomembnejšo vlogo.

= «Jugoras» je imel v Beogradu kongres, na katerem je sprejel resolucije z zahtevo, da se unificirajo vse socialne ustanove, da se prizna «Jugorasu», da je edini predstavnik delavstva, da se osnuje socialni institut, ki naj bi bila najvišja delavska ustanova, da se sprejme zakon o prisilni organizaciji delavstva (kar bi bil Jugoras) in da se osnuje sindikalna šola. V centralnem odboru «Jugorasa» je zastopana tudi «Zveza združenih delavcev».

«Jugoslovanski klub» je bil ustanovljen v Beogradu, kjer so pred meseci nekateri intelektualci ustanovili «Srbski klub». V «Jugoslovanskem klubu» so najodličnejši predstavniki beograjske javnosti.

= Še en fond. Bolniki, ki se zdravijo v bolnicah ali zdraviliščih, bodo morali odslej plačevati po 2 din na dan za centralni «Narodni sanitetski fond». Denar morajo bolnice in zdravilišča mesečno pošiljati na Državno hipotekarno banko v Beogradu.

= Z velikim zadoščenjem je slovenska javnost sprejela vest, da so se v današnjih težkih časih prva odločila akademska društva, da složno sodelujejo pri vseh akcijah dijaštva, ki so splošnega nacionalnega pomena. Sloga je pa trajala le nekaj tednov. V «Slovincu» beremo, da so skupnemu delu slovenskih akademskih društev obrnile hrbet štiri katoliške organizacije.

= Razrešen je bil celokupni občinski svet v Skoplju, kateremu je načeloval Jovanović, ki je bil osebni prijatelj bivšega ministrskega predsednika Stojadinovića.

= Nova zgradba Borze dela v Šibeniku je stala 1.6 mil. din. V zgradbi se nahajajo uradni prostori Borze dela in prenočišča za delavce. Na razpolago je 36 postelj in kopalnica.

= Francoska družba borskih rudnikov je objavila bilanco, ki izkazuje 170.7 mil. frankov dobička. Na investicijah je družba odpisala 32.5 mil. frankov. Družba je ustanovila novo tovarno za elektrolizo bakra in povečala investicije od 187 mil. na 259.5 mil. frankov. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako družba pri teh ogromnih dobičkih plačuje delavstvo.

= Verski zaklad. Izšla je uredba pravosodnega ministra, po kateri preide v last ljubljanske škofije verski zaklad, ki je bil dosedaj v državni upravi. Samo gozdov verskega zaklada je v Sloveniji 27.041 hektarov. Od tega je v Boh. Bistrici 12.863 ha, na Bledu 7950 ha, v Kranjski gori 3420 ha in v Kostanjevici 1927 ha. V teh gozdovih je okoli 80 lovskih koč in raznih stavb, med njimi tudi hotel Sv. Janez v Bohinju. Dohodek iz tega velikega premoženja je ogromen.

Plačani dopusti

Bliža se letni čas in delavec bi bil potreben dopusta. Privoščil bi si dopust prav rad, če ne bi izgubil zaslužek. Kako je v tem pogledu urejeno v drugih državah

Naša socialna zakonodaja ne pozna plačanih dopustov za delavstvo. Samo nameščenci imajo po obrtnem zakonu pravico do plačanih dopustov. Tudi hišni posli imajo pravico do plačanega dopusta enega tedna po dveletnem nepretrganem službovanju. Delavci, zaposleni v trgovinskih, obrtnih in industrijskih obratih dobe lahko plačan dopust le na podlagi svobodnega dogovora z delodajalci. V nekaterih obratih imajo delavci plačane dopuste na podlagi kolektivnih pogodb. So pa dopusti tako majhni, da je varovana le načelna zahteva delavcev po plačanih dopustih. Ker trajajo dopusti le dva ali tri dni na leto, ne pomenijo za delavce odpočitek, ki bi bil iz zdravstvenih razlogov potreben.

Zanimivo je, kako so plačani dopusti zakonito urejeni v drugih državah. Naj navedemo nekaj primerov:

Belgija.

Z zakonom je določeno, da ima delavec vsako leto najmanj šest dni plačanega dopusta. Nekateri industrije so pa že pred zakonitim predpisom o dopustih dovoljevale več kot šest dni dopusta. Seveda je ta daljši čas dopustov še naprej v veljavi, ker predpisuje zakon le najkrajši dopust.

Ugoden nakup manufakture pri

I. TRPIN - U

Oglejte si izložbe. Blago in cene govorijo!

Danska.

Plačani dopusti so predpisani z zakonom iz leta 1938. Pravico do dopusta imajo vsi delavci. Dolžina dopusta se ravnja po dolžini zaposlitve. Kdo nima vsaj nekaj tednov trajajoče zaposlitve pri istem delodajalcu, nima pravice do dopusta. Od 548.000 delavcev ima pravico do plačanega dopusta 215.000, to je dve tretjini zaposlenih delavcev. Šest dni plačanega dopusta ima 174.000 delavcev, več kot šest dni pa 36.000 delavcev. Le 4600 delavcev ima manj kot šest dni plačanega dopusta.

Nemčija.

Plačani dopust dobe delavci po večini po šestmesečni zaposlitvi pri istem delodajalcu. Dolžina dopusta

se giblje med 6, 7 in 8 dni do 14 in 15 dni po številu let zaposlitve. Najdaljši dopusti se običajno dosežejo po treh do petih službenih letih. Mladostni delavci s 14. leti starosti imajo 15 dni plačanega dopusta, ki se pri mladostnih delavcih do 18. leta starosti zniža na 10 in 8 dni.

Finska.

Po veljavni zakonodaji imajo delavci pravico do plačanega dopusta, če so bili vsaj eno leto zaposleni pri istem delodajalcu. Dopust znaša 7 delovnih dni. Delavci, ki so bili pri istem delodajalcu zaposleni le pol leta, imajo pravico do 4 dni plačanega dopusta.

Posteljne odeje

z belo vato močno prešite (dom. izdelek) od din 70.— naprej, samo pri

A. ŠTUHEC

specijalna trgovina - izdelovanje post. odej
Maribor, Stolna ulica 5

Francija.

Po veliki večini imajo delavci pravico do 6dnevnega plačanega dopusta. Za posamezne vrste delavcev so pa uveljavljena še posebna določila, ki podaljšujejo dopust na 14 dni. Dopust se potem deli na dopusta po sedem dni.

Anglija.

Plačane dopuste ureja zakonodaja, ki predvideva 14dnevni dopust. Strokovne organizacije so pa z dogovori dosegle, da se v precejšnjem delu industrije dovoljuje tudi daljše plačane dopuste.

Italija.

V industriji zaposleni delavci imajo pravico do plačanega dopusta vsaj 6 dni na leto in sicer na podlagi dogovora med strokovnimi organizacijami in delodajalci.

Portugalska.

Stalni delavci trgovinskih in industrijskih obratov imajo minimalni plačani dopust za tri leta službe tri dni in po šestih letih službe šest dni.

Švedska.

Za vsak mesec zaposlitve ima delavec pravico do enega dne plačanega dopusta, če je vsaj štiri mesece služil pri istem delodajalcu. Dopust se mora izrabiti v času od 2. maja do 30. septembra in sicer v celem obsegu.

Za pomlad

otroške, moške, damske nogavice, otroške jopce, kapce, čevljičke, sandale, dobite najceneje v velikih izbirah pri

„LUNA“

Maribor, samo Glavni trg 24

KOMBINEŽE

in vse drugo damsko perilo po znižani ceni v novi modni trgovini

MIRKO BREČKO, MARIBOR
Aleksandrova 32

Iz naših delavskih krajev

Zirovnica

Volitve obratnih zaupnikov pri KDE. Za v nedeljo dne 7. maja so bile razpisane volitve pri KDE. Volitve so se vršile po skrajšanem volilnem postopku. Vložena je bila samo ena lista (NSZ) in tudi soglasno sprejeta. Udeležba je bila dovoljna, ako upoštevamo, da se nahajajo uslužbenci KDE po vsej banovini. Izvoljeni so bili sledeči tovariši zaupniki: Mencinger Karol, Šepc Franc, Oven Anton, Kralj Franc, Mencinger Nikolaj, Legat Viktor in 6 namestnikov. Vseh zaposlenih delavcev je nad 200, tako da volijo 6 zaupnikov. V sredo dne 10. t. m. pa se je vršila plenarna seja obratnih zaupnikov in je bil za starešino obratnih zaupnikov izvoljen tov. Mencinger Karol, ki je bil že več let v tej funkciji in mu gre za njegovo delo vse priznanje.

Redni letni občni zbor podružnice NSZ v Zirovnici se je vršil takoj po volitvah obratnih zaupnikov. Zbor je vodil tov. predsednik Šepc Franc, ki je v svojem uvodnem nagovoru podal važna poročila o delovanju organizacije, ki si stalno prizadeva, da bi se izboljšal položaj uslužbencev pri KDE. Sledilo je poročilo tajnika tov. Mencingerja in blagajnika tov. Legata Viktorja, iz katerih poročil je bilo posneti samo eno, namreč, da so vsi odborniki izvršili svojo dolžnost. Sledile so volitve novega odbora in je bil ponovno izvoljen za predsednika tov. Šepc Franc, za podpredsednika tov. Oven Anton, tajnika tov. Mencinger Karol, blagajnika tov. Legat Viktor, odborniki tov.: Mencinger Nikolaj in Kralj Franc. V nadzorstvo pa tov. Frelih Jože in Čopič Jože. Upamo, da bo tudi novi odbor pravilno zastopal našo organizacijo in interese našega delavstva. Pri KDE bo treba rešiti še marsikatero pereče vprašanje. Rešiti pa se bodo dala le na ta način, ako bodo uslužbenci znali ceniti svojo stanovsko organizacijo, v katero vabimo tudi tiste, ki stoje danes še izven nje. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik centrale tov. Zupan Tine, ki je v svojem nagovoru želel novemu odboru obilo uspehov pri vseh vprašanjih, ki jih bo moral novi odbor reševati tekom svoje poslovne dobe, ki naj bodo v prid vsemu delavstvu.

Jesenice

Intervencija pri g. banu in sreskemu načelniku. Zastopniki delavstva, zaposlenega pri KID na Jesenicah in Javorniku, so intervenirali pri g. banu in g. sreskemu načelniku zaradi redukcij, ki se vršijo pri KID. Gospoda sta obljubila vsestransko pomoč. Opažiti pa je, da se vrše redukcije še naprej in sicer enostransko na ta način, da se ne upoštevajo socialne prilike posameznika.

Majniški izlet v Zirovnico. Podružnica Narodne strokovne zveze na Jesenicah priredi v nedeljo dne 14. maja t. l. majniški izlet v Zirovnico. Zbirališče je ob 12.45 na dvorišču Sokolskega doma na Jesenicah, ob 15. uri pa je odhod s sokolsko godbo na čelu proti Javorniku. Tam nas bodo pričakovali tovariši z Javornika, ob 15. uri pa se bo vršil koncert sokolske godbe z Jesenic pred sokolskim domom v Zirovnici. Po koncertu pa se bodo tovariši lahko prosto zabavali po svoji volji. Povratek je poljuben.

20 letnico NSZ praznujemo v tekočem letu. Naša podružnica je ena najbolj delavnih edinic in zato pričaku-

jemo, da se bodo izleta udeležila vsa nacionalna društva. Izlet naj bi bil obenem velika manifestacija za močno in nedeljivo Jugoslavijo.

Materinska proslava. V soboto dne 15. maja t. l. se vrši ob 8. uri zvečer materinska proslava, ki jo priredi zveza narodnih žena in deklet v prostorih Sokolskega doma (članska soba NSZ) na Jesenicah s sledečim dnevnim redom: Nagovor, recitacije in obdaritev mater. — Priporočamo, da se omenjene proslave udeležite v kar največjem številu.

Medvode

Članski sestanek podružnice NSZ v Medvodah se bo vršil v nedeljo dne 14. maja t. l. ob 9. uri dopoldne v dvorani Sokolskega doma. Dnevni red sestanka je izredno važen, zato naprošamo tovariše, da se sestanka zagotovo udeležijo. Na sestanku se bo razpravljalo tudi o bližajoči se tomboli.

Ljubljana

IZ UPRAVE «NOVE PRAVDE». — Tovariši! Uprava «Nove Pravde» se obrača do Vas z vljudno prošnjo, da ob vsaki priliki in kjer koli pridobivate naročnike «Nove Pravde» in članke NSZ. Vsi moramo prispevati k razširitvi našega pokreta in stanovskega glasilo «Nova Pravda». — Uprava.

UPRAVA «NOVE PRAVDE» ugotavlja, da je delegatski zbor Narodne strokovne zveze sklenil, da je vsak plačujoči član NSZ istočasno tudi naročnik «Nove Pravde». One podružnice, ki se tega sklepa ne drže, kršijo disciplino in delajo nered ter povzročajo upravi nepotrebno delo in težkoče. Brez discipline je vsako delo onemogočeno.

Maribor

Tekstilnemu delavstvu Maribora! — Pri volitvah obratnih zaupnikov, ki se bodo vršile te dni, bodo nastopili plavi, rdeči in beli skupaj. V teh težkih časih hočemo dokazati, da more delavstvo le enotno uspešno voditi borbo za kruh in obstanek. Za vse člane NSZ je v vseh tekstilnih tovarnah dolžnost, da volijo ono listo, ki jim bo priporočena s skupnim letakom združenih svobodnih organizacij. Združene svobodne organizacije hočejo dokazati, da zelenim v tovarnah ni mesta. Člani NSZ volijo tedaj le plavo, rdečo ali belo listo. Vsi na volišča za čim lepšo zmago kandidatnih list združenih svobodnih organizacij.

Stavbinskim delavcem! Pri volitvah obratnih zaupnikov nastopimo v stavbinskih podjetjih samostojno in bo naša kandidatna lista plava. Vsi naši člani naj oddajo svoj glas plavi listi in ji naj dobijo čimveč volilcev. Nihče naj ne pozabi parole: ta plava je ta prava.

Poziv članstvu NSZ! V času volitev obratnih zaupnikov, ki se vršijo skozi celi mesec maj, nujno rabimo sodelovanja vseh naših članov in članic. Zato jih nujno prosimo, naj se čimpreje zglasijo v tajništvo, kjer dobijo informacije o delu, ki ga je izvršiti. Vsi na plan in vsi na delo za čim lepšo zmago naših list. Javite se takoj v tajništvo pri tajniku tov. Kravosu.

Mežica

Nagradno tekmovanje. Podružnica Narodne strokovne zveze v Mežici priredi na praznik Vnebohoda, dne 18. V.

nagradno kegljanje na kegljišču gostilničarja g. Stoparja v Mežici. Tekma se bo pričela ob 9. uri dopoldne, končala pa ob 21. uri zvečer. Glavna nagrada je prašič in lepa moška žepna ura z večletno garancijo.

Naš izlet, katerega smo priredili v nedeljo, dne 30. aprila v Sv. Danijel, je bil zelo lep. Kljub neugodnemu vremenu, ki se je obetal zjutraj, se je nabralo lepo število izletnikov, katerim ni žal, da so se udeležili izleta. Povsod, kjerkoli smo hodili, nas je pozdravljala prebujajoča se pomlad v svoji svečani, prenovljeni naravi. Tudi nebo nam je bilo naklonjeno, zakaj, sonce je posijalo in nas ogrevalo ves izletni dan. Nepopisen je bil pogled, ko smo se bližali prijazni vasi Sv. Danijel, ki se je vsa kopala v sončnih žarkih. Pohiteli smo na najvišjo točko, da smo občudovali lepoto naše slovenske zemlje tja do sive Pece. Polni veselja smo se vračali proti domu k počitku, da prerajeni vstanemo in z novimi močmi primemo za delo.

Javornik

Izredni občni zbor podružnice NSZ na Sl. Javorniku se vrši v nedeljo, dne 14. maja ob 9. uri dopoldne v prostorih Sokolskega doma na Kor. Beli. Poleg drugih važnih vprašanj organizacije, se bo obravnavalo tudi vprašanje pri KID. Dolžnost tovarišev je, da se izrednega občnega zbora zanesljivo in točno udeležijo.

Tovariše opozarjamo, da je zbirališče ob 15. uri pri Sokolskem domu na Kor. Beli in se nato priključimo izletnikom z Jesenic ter gremo skupaj peš v Zirovnico. Povratek poljuben. Tovariše naprošamo, da se tega skupnega majniškega izleta zanesljivo udeležite.

Obiskovatelje knjižnice NSZ opozarjamo, da se je pričelo s t. majem s posojevanjem knjig samo v petkih. Ob nedeljah se knjige ne izposojujejo. Knjižnica je odprta vsak petek od 19. do 21. ure.

Knjižničarka.

Luče

Ustanovni občni zbor podružnice NSZ v Lučah se je vršil v nedeljo dne 7. maja t. l. Udeležba je bila dokaj dobra in je bil izvoljen za predsednika tov. Breznik Ivan, podpredsednika Albin Lojen, tajnik Žagar Anton, blagajnik Pustoslemšek Jožef, odborniki pa: Anton Lojen, Metulj Viktor, Štiglič Jožef, Prepadnik Franc, Jež Jakob, Matijove Vinko in Urh Viktor. Za revizorja tov. Prodnik Franc in Robnik Jakob. Namestnika tov. Matijove Franc in Erjave Martin. Želja delavstva je bila, da bi s solidarnim nastopom izboljšali in popravili krivice, ki se gode našemu delavstvu. Novi podružnici NSZ želimo obilo uspeha.

Na vprašanje - odgovor

Martin L., Lašče. — Moji sestri je umrl mož, ki je bil invalid in ki je dobival tudi invalidnino. Kakšne pravice ima sedaj moja sestra — vdova po invalidu? — Poslali ste nam premalo podatkov, da bi vam lahko tudi točno in podrobno odgovorili. Predvsem nam niste povedali, koliko je imel umrli invalid invalidnine in v kateri draginjski razred je bil uvrščen. Rodbinska doklada po smrti invalida znaša din 1056.— letno in k temu še draginjske doklade, ki znašajo n. pr. v drugem draginjskem razredu za vdovo 60 din mesečno, za otroke do dovršenega 16. leta, če se šolajo do 25. leta starosti, po 30 din mesečno. Poleg te ugodnosti predvideva uredba tudi invalidnine in doklade za starše in celo za nedoletne brate in sestre, ako invalid ni zapustil ne žene in ne otrok in ne staršev. Po smrti invalida pripade rodbini za pogrebne stroške trimesečna invalidnina in doklada za umlega. Ako se vdova invalida poroči, se ji izplača po poroki dvoletna invalidnina z doklado vred kot dota. Isto velja tudi za hčerke invalidov. Sevea potem ugasne za dotičnega nadaljnje prejemaje rodbinske invalidnine.

Zima OSTANKI Pomlad

Mariborskih tekstilnih tovarn, pristnobarvni brez napak, in sicer: Paket Serija »T« z vsebino 4 m volnenega blaga za ceno T/1 Din 100.—, T/2 Din 150.—; pri naročilu prosim navedite barvo. — Paket serija »H« vsebina 18—21 m oxfordov, cefirjev, touringov in frenžev za posebno močne moške srajce v najlepših vzorcih Paket Din 136.—. Paket Serija »M« vsebina 16—20 m pralnega blaga za ženske obleke in dečve, kretona in druka za predpasnike, delena, krepa, cvirnežiga in polsvile za bluze in obleke v izbrano lepi sestavi Paket Din 150.—. Pakete H & M razpošiljam tudi mešano vsakega polovico. Paket Serija »Z« vsebina 3—3,20 m dobrega štofa za moško obleko, damski kostum ali plašč, in sicer Z/1 150.—, Z/2 160.—, Z/3 200.—, Z/4 250.—, Z/5 300.— Din. Vsa podloga za moško obleko po kakovosti 80.—, 100.— in 120.— Din. Vsak paket poštnine prosto, pri odvzemu dveh ali več paketov primeren popust! Neprimerno vzamem nazaj in zamenjam. Nešteto priznanj odjemalcev na razpolago. — Prepričajte se tudi Vi in pišite takoj Razpošiljalnici «Kosmos», Maribor, Kralja Petra trg.

NAJVEČJI SLOVENSKI PUPILARNOVARNI ZAVOD

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

STANJE VLOG PREKO DIN 420.000.000.—
LASTNE REZERVE NAD „ 26.000.000.—
DOVOLJUJE POSOJILA PROTI VKNJIŽBI
ZA VSE OBVEZE HRANILNICE

JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA